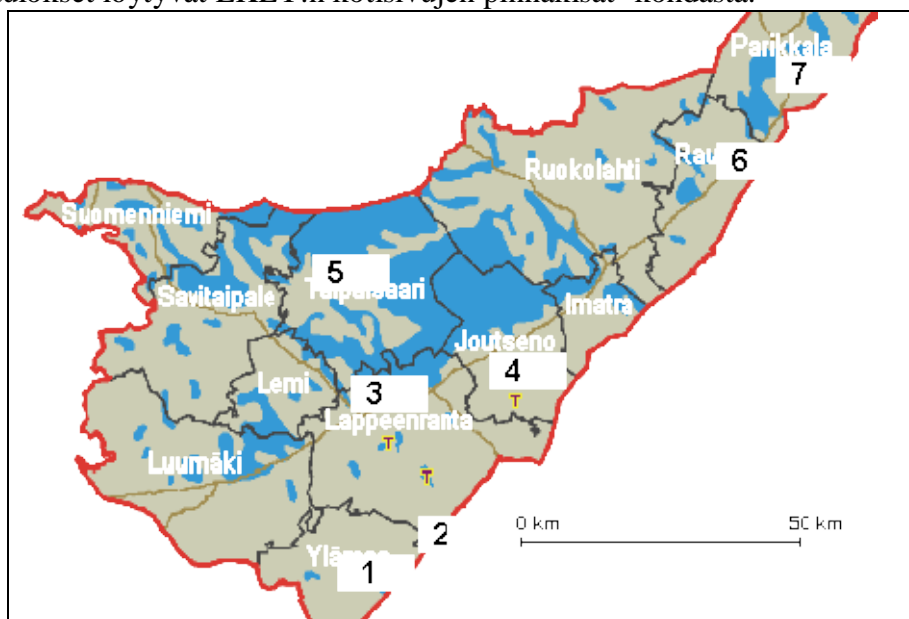

RAPORTTI EKLY:N YHTEISHAVAINNOINTI 25.4.2009 – leppoisaa säätä ja monipuolista muuttoa

Esa Partanen¹

huhtikuu 2010

Lauantaina 25.4.2009 järjestettiin edelliskevään² tapaan Etelä-Karjalassa kevätmuuton yhteishavainnointipäivä. Yhteishavainnointia siirrettiin viikolla 18.4. olleen kovan pohjoistuulen myötä. 25.4. sää oli havainnoinnille oikein hyvä ja niinpä mukana oli jälleen hienosti seitsemän paikkaa (taulukko 1, kuva 1), jotka kaikki olivat vieläpä samoja kuin edellisenä vuonna. Havainnot ilmoitettiin Tiiraan ja havainnointipaikoista viisi osallistui myös samalla järjestettyyn paikkojen väliseen pinnakisaan (klo 5-13). Kisan tulokset löytyvät EKLY:n kotisivujen pinnakisat -kohdasta.

Kuva 1. Yhteishavainnoinnin summittaiset paikat kartalla. Katso numerot taulukosta 1.

Taulukko 1. EKLY:n yhteishavainnoinnin 25.4.2009 havaintopaikat etelästä pohjoiseen. Havaintoaika oli klo 5-13 (paitsi Sarviniemessä klo 5 - 13.30). Havainnot saatiin tunnin jaksoissa kaikista muista paitsi Sarviniemestä ja suuntia ilmoitettiin eri paikoilta vaihtelevan kattavasti (eniten Korkkitehtaanrannalta, Simpeleeltä ja Siikalahdelta).

Kuva 1	Kunta	Paikka (nimi tekstissä alleviivattu)	Havainnoijat (ilmoittaja ensimmäisenä)
1	Ylämaa	<u>Hyttilä</u> , louhos	P.Narinen & M.Vanhapelto
2	Lappeenranta	<u>Vainikkala</u> , Pekkola	S.Löfgren
3	Lappeenranta	Leiri, <u>Korkkitehtaanranta</u>	E.Partanen, A.Salminen & M.Sukuvaara
4	Joutseno	<u>Myllymäki</u>	V-P.Lehtonen & A.Supponen
5	Savitaipale	<u>Sarviniemi</u>	E.Sojamo, K.Järnström & T.Mäkinen
6	Rautjärvi	<u>Simpele</u> , vesitorni	J.Kontiokorpi, P.Hotta, L.Peippo & J.Poutanen
7	Parikkala	<u>Siikalahdi</u> , lintutorni	J.Aalto & H.Aalto

¹ s-posti: esa.partanen/ät/yahoo.com

² Kevään 2008 yhteishavainnointi oli la 19.4., raportti päivästä löytyy EKLY:n kotisivuilta

Lämmin aamu ja etenkin Siikalahdella ja Simpeleellä kovaa muuttoa

Yhteishavainnointia edeltänyt yö oli ainakin Lappeenrannassa kevään ensimmäinen yö joka oli sekä selkeä että selvästi plussan puolella. Alussa oli käytännössä tyyntä ja päivää kohden alkoi heikko lounaan-lännen puoleinen tuuli. Pilvisyys oli vähäistä, eli muuttosää oli oikein hyvä ja muutonhavainnoinnin olosuhteetkin olivat miellyttävät.

Kokonaisuutena muutto olikin monipuolista ja etenkin koillisimmista paikoissa, eli Siikalahdella ja Simpeleellä Etelä-Karjalan olosuhteissa hyvin runsasta. Taulukkoon 2 on koottu mielenkiintoisia summia joita tarkastellaan seuraavassa tekstissä. Paikkojen kaikki muuttosummat löytyvät liitteistä 1a ja 1b.

Taulukko 2. Valikoitujen lajien yhteishavainnoinnin 25.4.2009 muuttosummat klo 5-13. (Sarviniemessä 5-13.30). Suurin summa on lihavoitu. *Sarviniemen kuikkasumma sisältää myös paikalliset.

Laji	Korkki- tehtaan-							Yhteensä
	Hyttilä	Vainikkala	ranta	Myllymäki	Sarviniemi	Simpele vt.	Siikalahti	
metsähanhi	67	30	2	25		135	218	477
valkoposkihanhi		15	26	17	17			75
<i>hanhet yht</i>	110	48	33	119	71	348	446	1 175
sinisorsa			6	15			126	147
isokoskelo	16	11	40	21		44	13	145
kuikka	48	30	104	35	80	11	7	315
kuikkalaji			11	10		4		25
hiirihaukka		6		2	2	10	8	28
piekana			1	5	1	29	36	72
varpushaukka	9		10	2	4	16	14	55
töyhtöhyyppä	20	7	24	9		76	201	337
taivaanvuohi	2	2	6	11		23	37	81
metsäviklo	6	16	23	17	12	35	22	131
naurulokki	217	92	16			1 271	655	2 251
kalalokki	31	596	27		230	391	193	1 468
lokkilaji	1 103	68					70	1 241
sepelkyyhky	102	126	54	355		428	1 746	2 811
käpytikka	7		4	1	6	3		21
metsäkirvinen	41		13	9	20	3	3	89
västäräkki	6	11	15	28		11	93	164
kivitasku			2	1		1		4
räkättirastas	831	358	216	182	535	195	249	2 566
kulorastas	2	2	26	3	7	54	10	104
iso rastas			15			3 718	645	4 378
laulurastas	10	7	10	8	5	14	12	66
punakylkirastas	744	38	202	89	45	31	67	1 216
pieni rastas			23			1 258	825	2 106
<i>rastaat yht</i>	1 605	719	495	1 113	604	5 287	5 212	15 035
harakka			1				28	29
peiippo	1 254	113	103	373		917	287	3 047
järripeippo	89	4	452	186		123	21	875
peippolaji			235				2 923	3 158
vihervarpunen	222	6	184	25		117	386	940
urpiainen	30		10	40		125	134	339
<i>pikkulinnut yht</i>	1 693	761	1 184	1 591	46	3 503	7 428	16 206
Yhteensä (yksilöä)	5 145	2 617	2 181	3 448	1 129	11 938	16 741	43 199
Yhteensä (lajia muutolla)	46	39	56	46	31	54	53	82

Kokonaissummissa Simpeleen ja Siikalahden summat ylittivät 10 000 yksilön rajan, pääosin runsaan pikkulintu- ja rastasmuuton myötä. Muissa paikoissa kokonaissum-

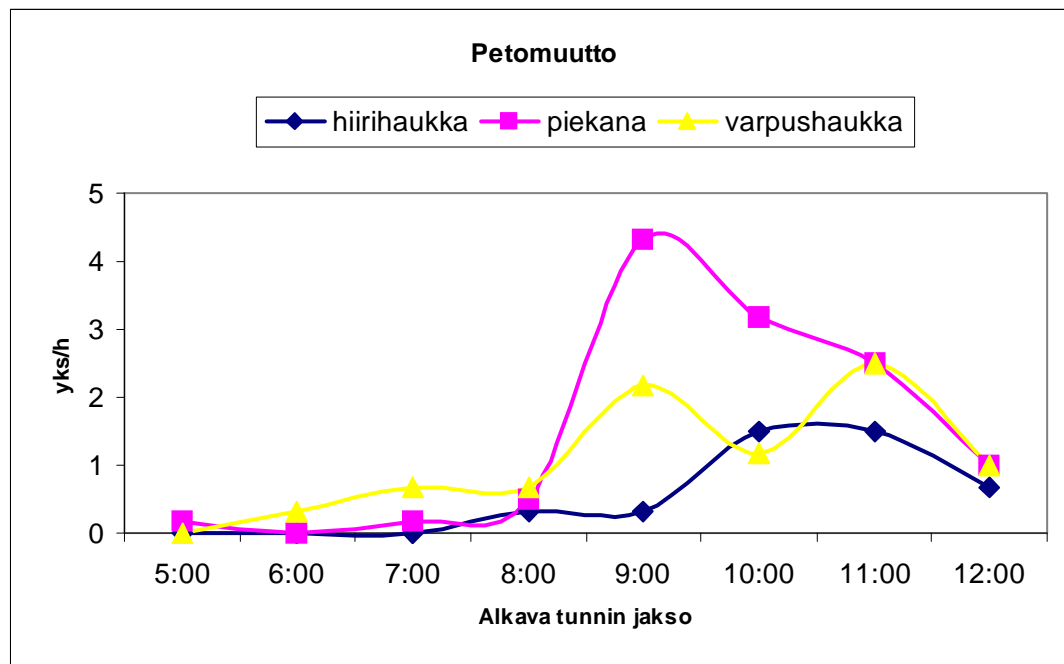
mat olivat muutamaa tuhatta, tosin Sarviniemessä alle 2 000 koska siellä ei juurikaan laskettu pikkulintumuuttoa. Lisäksi Myllymäellä ei laskettu lokkeja, koska paikalla on vaikea erotella läheisen Kukkuroinmäen jätekeskuksen vuoksi varsinaista loppimuuttoa.

Hanhimuutto (pääosassa metsähanhi) oli kohtalaista ja koillisessa maakunnassa se oli selvästi voimakkaampaa kuin läntisemmissä paikoissa. Esimerkiksi Korkkitehtaanrannalla muuttoa ei havaittu käytännössä lainkaan. Mielenkiintoista oli, että **valkoposkihanhia** seikkaili jo pieniä parvia läntisissä paikoissa.

Vesilinnuista Siikalahdella havaittiin jonkinlaista **sinisorsamuuttoa**, lintujen ollessa pääosin lahdella laskeutuvia lintuja kahdessa erässä: klo 6-7 33 ja klo 10-11 87 yksilöä. Ilmeisesti linnut eivät tulleet kovin pitkältä, sillä läheisellä Simpeleen tornilla sinisorsamuuttoa ei nähty lainkaan. Ainoa näkyvämpää vesilintumuuttoa oli huhtikuulle tyypilliseen tapaan **isokoskelomuutto**, joita nähtiin melko tasaisesti joka puolella.

Kuikkamuutto oli ajankohtaan nähden runsasta ja se painoittui monista lajeista poiketen voimakkaasti läntisiin paikkoihin; Simpeleen ja Siikalahden summat jäivät selvästi pienimmiksi. Syynä lienee niiden pidempi etäisyys Suomenlahden rannikosta. Nämä kuikkien etujoukot eivät ilmeisesti jatka vielä kovin syvälle sisämaahan ja palailevat mielellään vielä takaisin rannikollekin järvenselkien ollessa vielä jäässä. Korkkitehtaanrannalla kuikat matkasivat paljolti pohjoisen ja luoteen välille myöhemmän kevään koillisen muuttosuunnan sijasta ja lisäksi yli 20 yksilöä Korkkitehtaan kuikkasummasta muutti eteläisiin suuntiin.

Petomuutossa pääosassa olivat **buteo-lajit** sekä **varpushaukka**. Petomuuton rytmeissä (kuva 1) on mielenkiintoista kuinka piekanalla muuttopiikki oli selvimmin erottuva ja varpushaukalla muutto oli vertailun lajeista selvästi tasainta.

Kuva 1. Petomuuton rytmejä 25.4.2009. Mukana on yhteishavainnoinnin paikat jossa muutto jaksotettiin, eli kaikki paitsi Sarviniemi. Mahdollista paikkojen välistä päällekkäisyyttä ei ole karsittu. Jakson yhteismäärä on jaettu paikkojen määrällä (tässä 6).

Mielenkiintoista petomuuton summissa oli että vaikka varpushaukkamuuttoa havaittiin laajalti miltei joka paikalla, buteo-muutto keskittyi selvästi koillisen paikkoihin. Hyvänä esimerkkinä on lounaisin paikka eli Ylämaan Hyttilä, jossa varpushaukkasumma oli neljänneksi suurin, mutta buteoita ei paikalla muuttanut yhtäkään. Syynä lienee se että varpushaukka ylittää herkemmin Suomenlahden kuin buteo-lajit ja näin varpushaukkoja tulee keväällä Suomen puolelle selvästi tasaisemmin kuin hiirihaukkaa ja piekanaa, joista iso osa tulee Suomeen Kannakselta. Petomuutosta voi mainita myös päivän kovimman lajin eli Simpeleellä muuttaneen **pikkukiljukotkan**.

Kahlaajamuutossa **metsäviklo** esitti päivän merkittävintä muuttoa ja kolmessa paikassa ylitettiin 20 summa. Sen muutto oli selvästi tasaisemmin jakautunutta kuin muilla enemmän liikkuneilla kahlaajilla, eli **töyhtöhyypällä**, **kuovilla** ja **taivaanvuohella**, joita nähtiin enemmän vain koillisen paikoissa.

Lokkimuutossa suhteellisesti parasta menoa oli **kalalokilla** ja etenkin Vainikkalan miltei 600 kalalokin summa on poikkeavan suuri. Muutto kulki siellä kapeaa Telkjärveä seuraten luoteeseen ja keskittyi voimakkaasti aamun ensimmäisiin tunteihin. Muuttosuunnan myötä on mahdollista että tämä voimakas muutto olisi tullut Viipurinlahdelta (n. 25 km paikasta kaakkoon) jossa kalalokkeja yöpynee kevätmuutolla runsaasti. Mielenkiintoista oli että Vainikkalasta jälleen n. 25 km luoteeseen, eli Korkkitehtaanrannalla, kalalokkimuutto ei ollut erityisen voimakasta (vain 27 yksilöä). Muualla kalalokin muuttoa havaittiin kuitenkin mukavasti ja Myllymäeltäkin raportoitiin että päivän aikana oli havaittavissa selvää koilliseen suuntautuvaa lokkimuuttoa sekä nauru- että kalalokilla, vaikkei lokkimuuttoa siellä varsinaisesti laskettukaan. **Naurulokin** muutto taas painottui selvästi koillisiin paikkoihin.

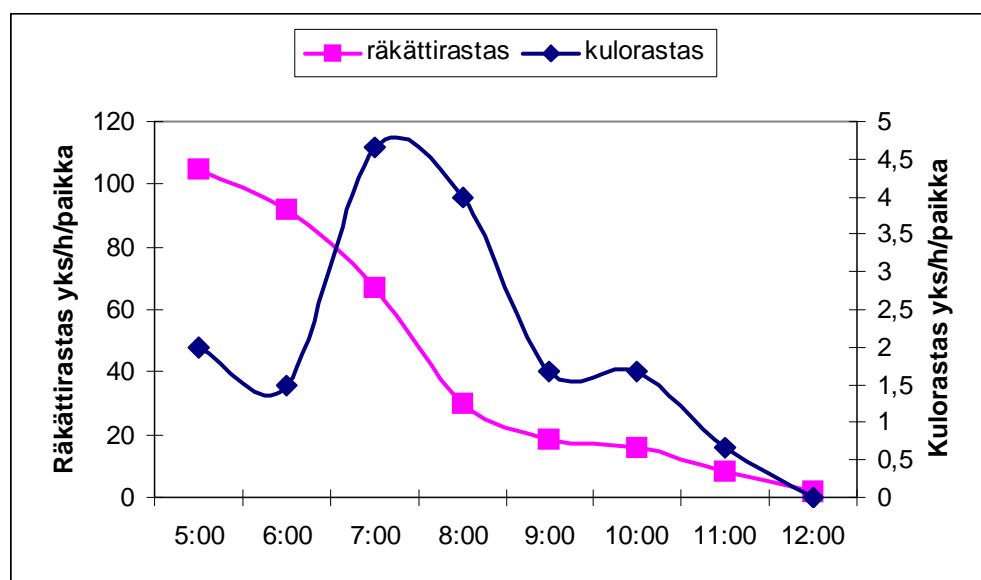
Kalalokilla oli yhteishavainnointipäivänä selvästi päämuutto käynnissä. Kuva: Esa Partanen

Sepelkyhkyä muutti selvästi eniten Siikalahdella ja siellä iso summa koostui paljolti noin aamulla nähdystä noin 1000 yksilön paikallisparvesta, josta lähti aamun mittaan iso osa muutolle pohjoiseen.

Päivän vaeltaja oli **käpytikka**, jota havaittiin miltei joka paikassa. Lajin keväuvaellus on yleensä hyvin vähäistä ja nyt kahdessa paikassa (Hyttilä ja Sarviniemi) nähdyt yli viiden tikan määrät ovat keväuvaellukseksi jo hyviä summia.

Lajilistan alkupään varpuslinnuista merkittäväntä oli Hyttilän **metsäkirvissumma** (41) ja Siikalahden sataa lähennellyt **västaräkkimuutto**. Metsäkirvisien painottuminen eteläisiin paikkoihin oli summien perusteella silmiinpistävä. On mahdollista, että kyseessä oli lajin ensimmäinen parempi muuttoamu ja muuttoaalto ei yksinkertaisesti ehtinyt esim. Simpeleelle, jossa nähdään kyllä yleensä melko hyvää metsäkirvismuuttoa. Huomioitavaa on myös, että melko vähän päivämuutolla nähtäviä **kivitaskuja** nähtiin nyt kolmella paikalla.

Rastasmuutto oli luomassa yhteishavainnoinnin massaa ja etenkin Simpeleen ja Siikalahden yli 5 000 rastaan summat olivat sisämaan summiksi kovaa luokkaa. Päälajeina olivat **räkätti-** ja **punakylkirastaat**, mutta etenkin Simpeleen määritettyjen osuutta tarkastellessa näkyy että myös **kulo-** ja **laulurastaista** oli runsaasti liikkeellä. Rastasmuutto kulki kaikissa paikoissa pohjoisiin suuntiin. Rastasmuuton rytmistä yksi poiminta on räkättirastaan ja kulorastaan rytmin vertailu (kuva 2). Räkätin muutto oli alussa selvästi voimakkainta ja hiipui tasaisesti loppua kohden. Kulorastaalla muutto huipentui räkätistä poiketen vasta pari tuntia auringonnousun jälkeen (aurinko nousi E-K:ssa noin klo 5:15). Osasy eroon saattaa olla että auringon noustessa ja valon lisääntyessä kulorastaiden määräytyminen onnistuu helpommin. Ero rytmeissä voi silti olla myös todellista, siksi selvältä se näyttäisi.

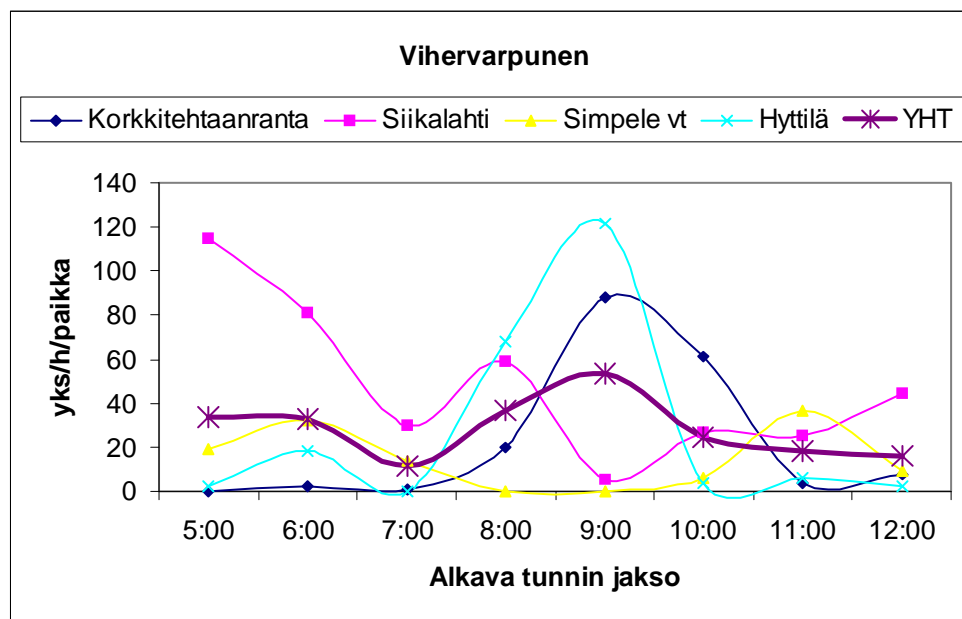
Kuva 2. Räkätti- ja kulorastaan muuton rytmi 25.4.2009. Selitykset kuten kuvassa 1. Kuvassa ei ole mukana määrittämättömien rastaiden osuuksia (rastaslaji ja iso rastas).

Vaelluslajeiksi nimitetyistä merkittäväntä muuttoa havaittiin käpytikan lisäksi myös **harakalla**, sillä Siikalahdella nähtiin miltei 30 harakkaa ilmeisesti muutolla. Linnut matkasivat ainakin koko lahden poikki suoraan pohjoiseen ja 20 näistä nähtiin heti aamun ensimmäisen tunnin aikana. Vaikka muualla lajia ei käytännössä ilmoitettu menneen, ei se tarkoita sitä ettei kyseessä olisi ollut vaellusaamua lajilla, sillä metsän yllä hiljaksen lentävä harakka saattaa helposti jäädä noteeraamatta muuttajana. Suomessa eniten harakkamuuttoa on päästy näkemään Pohjois-Pohjanmaan rannikon mainioilla johtolinjoilla, jossa kymmenien harakkojen muuttosumma keväisin ei ole harvinaisuus.

Fringilla-muutossa liikkeellä oli hyvin sekä **peippoja** että **järripeippoja**. Järri oli enemmistölaaji Korkkitehtaanrannalla, kun taas miltei kaikissa muissa paikoissa muut-

to oli selvästi peippovaltaista. Siikalahdella, jossa muutto oli voimakkaita, pohjoiseen menevät peippomuutto kulkee pääosin turhan kaukaa ja huonossa valossa. Järrien muuttosuunnaksi havaittiin enemmän luoteinen kuin peipolla, jolla valtaosa muutosta meni selvemmin pohjoiseen. Tosin Simpeleellä havaittiin peipolla muuton kääntyneen aamupäivällä luoteeseen järin tapaan. Järrit olivat liikkeellä etenkin Korkkitehtaanrannan havaintojen perusteella enemmän myöhemmin aamupäivällä (muuton keski-kohta paikalla jaksossa 10-11) kuin peippo (keski-kohta Korkkitehtaanrannalla jaksossa 7-8). Samantyyppisiä tuloksia tuli muiltakin paikoilta, mutta ero ei ollut niissä yhtä selvä. Hyttilässä ei enää aamupäivällä muuttanut juuri peippoakaan. Näin aamupäivän *fringilla*-muutto saattoi tulla enemmän Kannaksen suunnalta, jolloin Hyttilä jäi muuttovirrasta liian länteen.

Myös **vihervarpusia** ja **urpiaisia** oli kohtalaisesti liikkeellä. Mielenkiintoista oli vihervarpusen rytmisissä havaitut erot paikkojen välillä. Eteläisissä paikoissa, eli Korkkitehtaanrannalla ja Hyttilässä huippu oli selvästi vasta klo 9 jälkeen kun Siikalahdella muutto oli voimakkainta heti aamun ensimmäisinä tunteina, Simpeleellä muutos oli kaksi heikkoa piikkiä; sekä aamulla että klo 11 jälkeen (kuva 3). Muuttosuunnaksi lajilla ilmoitettiin noin pohjoinen kaikissa missä se oli kirjattu (neljä paikkaa).

Kuva 3. Vihervarpusen muuton rytmi 25.4.2009. Yht-käyrässä jakson yhteismäärä on jaettu paikkojen määrällä (tässä 4).

LOPUKSI

Päivän muutto oli oikein monipuolista ja näin muuttoaineistoa tuli jälleen mukavasti. Monia mielenkiintoisia paikkojen välisiä eroja oli taas näkyvissä ja vaikka näihin eroihin ei tässä juuri varsinaisia vastauksia pyritty hakemaan, yhteishavainnoin tuoma aineisto muuton voimakkuudesta, suunnista ja rytmistä eri alueilla on erittäin hyvää kunhan sitä vain jaksaa kirjata ja tallentaa Tiiraan. Tiirasta voi jälleen katsoa havainnoista niitä yksityiskohtia, joita tässä yhteenvedossa ei tullut ilmi. Aineistoa höydyntäneen jatkossa myös useamman yhteishavainnointipäivän aineistoja yhdistämällä.

Kiitokset jälleen kaikille havainnoijille ja erityiskiitokset muuton kirjaajille sekä havaintojen tallentajille. Kiitokset Janne Aallolle myös kieliasun oikoluvusta.

Liite 1a. Muuttosummat klo 5-13, ei -varpuslinnut. (Sarviniemessä klo 5 - 13.30).

Taulukossa runsaampien lajien (yhteensä vähintään yli 50 yks.) suurin summa sp:t huomioiden on liha-voitu. Yhteensä -sarakkeessa paikkojen välisiä päällekkäisyyksiä (esim. hanhet) ei ole karsittu. Myllymäellä lokkimuuttoa ei laskettu lainkaan. *Sarviniemen kuikkasumma sis. myös paikalliset

Laji	Hyttilä	Vainikkala	Korkki- tehtaan- ranta	Myllymäki	Sarviniemi	Simpele vt.	Siikalampi	Yhteensä
laulujoutsen	24	2	24	49	32	112	80	323
pikkujoutsen	2			1				3
joutsenlaji	13			1		53		67
<i>joutsenet yht</i>	39	2	24	51	32	165	80	393
merihanhi		1	2					3
metsähanhi	67	30	2	25		135	218	477
tundrihanhi		2		3	2	4	26	37
harmaahanhilaji			1	22	52	120	202	397
valkuposkihanhi		15	26	17	17			75
kanadanhanhi	3		2			2		7
hanhi	40			52		87		179
<i>hanhet yht</i>	110	48	33	119	71	348	446	1 175
sinisorsa			6	15			126	147
harmaasorsa							2	2
tavi							2	2
telkkä			4			9	8	21
uivelo						2		2
tukkakoskelo	4		2				2	8
isokoskelo	16	11	40	21		44	13	145
merimetso			7	6	4			17
kuikka	48	30	104	35	80*	11	7	315
kaakkuri			1					1
kuikkalaji			11	10		4		25
hiirihaukka		6		2	2	10	8	28
piekana			1	5	1	29	36	72
hiirihaukkalaji				1		3		4
pikkukiljukočka						1		1
sääksi	1	7		1	2	1	2	14
ruskosuohaukka		2		2			1	5
sinisuohaukka	3				1	2	1	7
cirC/M/P						2		2
varpushaukka	9		10	2	4	16	14	55
ampuhaukka					3	2	1	6
tuulihaukka	1	2	3		1	3		10
<i>petolinnut yht</i>	14	17	14	13	14	69	63	204
kurki	8	9	6		5	46	126	200
töyhtöhyppä	20	7	24	9		76	201	337
kapustarinta					4	1	3	8
taivaanvuohi	2	2	6	11		23	37	81
kuovi	2	18	12	31		94	105	262
pikkukuovi							2	2
valkoviklo	1	5			2	1		9
metsäviklo	6	16	23	17	12	35	22	131
<i>kahlaajat yht</i>	31	48	65	68	18	230	370	830
pikkulokki					4			4
naurulokki	217	92	16			1 271	655	2 251
kalalokki	31	596	27		230	391	193	1 468
selkälokki	6	9	4			36	10	65
harmaalokki	85	60	12			50	37	244
lokkilaji	1 103	68					70	1 241
kalatiira		1					1	2
<i>lokkilinnut yht</i>	1 442	826	59	0	234	1 748	966	5 275
sepelkyyhky	102	126	54	355		428	1 746	2 811
uuttukyyhky				1				1
käpytikka	7		4	1	6	3		21

Liite 1b. Muuttosummat klo 5-13, varpuslinnut sekä kokonaissummat. (Sarviniemessä klo 5 - 13.30). Taulukossa runsaampien lajien (yhteensä vähintään yli 50 yks.) suurin summa sp:t huomioiden on lihavoitu. Sarviniemessä ei laskettu runsaampien pikkulintujen muuttoa (peipot jne.).

Laji	Hyttilä	Vainikkala	Korkki- tehtaan- ranta	Myllymäki	Sarviniemi	Simpele vt.	Siikalahti	Yhteensä
kiuru	9	1	7	2		4	17	40
kangaskiuru					1			1
haarapääsky	3							3
räystäspääsky		1				1	2	4
niittykirvinen	18		7	20		7	34	86
metsäkirvinen	41		13	9	20	3	3	89
kirvislaji				12				12
västäräkki	6	11	15	28		11	93	164
tilhi			25	4	8	4	13	54
rautiainen	8		2	5	22	6	2	45
kitasku			2	1		1		4
mustarastas	3	4	3	5	12	17	2	46
räkätirastas	831	358	216	182	535	195	249	2 566
kulorastas	2	2	26	3	7	54	10	104
iso rastas			15			3 718	645	4 378
laulurastas	10	7	10	8	5	14	12	66
punakylkirastas	744	38	202	89	45	31	67	1 216
pieni rastas			23			1 258	825	2 106
rastaslaji	15	310		826			3 402	4 553
<i>rastaat yht</i>	<i>1 605</i>	<i>719</i>	<i>495</i>	<i>1 113</i>	<i>604</i>	<i>5 287</i>	<i>5 212</i>	<i>15 035</i>
isolepinkäinen			1				1	2
tiltalti					1			1
puukiipijä			1					1
närhi	6		11		7	4		28
harakka			1				28	29
naakka	7	2	6	2				17
mustavaris		1				1		2
varis	2	6	2	13		19		42
kottarainen	5		5	1		1	9	21
punatulkku		4	2	3		11	3	23
nokkavarpunen			1					1
peippo	1 254	113	103	373		917	287	3 047
järripeippo	89	4	452	186		123	21	875
peippolaji			235				2 923	3 158
viherpeippo			6	3				9
vihervarpunen	222	6	184	25		117	386	940
hemppo	6		3					9
tikli	1		2	2			2	7
urpiainen	30		10	40		125	134	339
käpylintulaji				35				35
pulmunen							2	2
lapinsirkku	1				2	2	1	6
keltasirkku			5					5
pajusirkku	11	5	5	1		2		24
pikkulintu		627	146	875		2 185	3 611	7 444
<i>pikkulinnut yht*</i>	<i>1 693</i>	<i>761</i>	<i>1 184</i>	<i>1 591</i>	<i>46</i>	<i>3 503</i>	<i>7 428</i>	<i>16 206</i>
Yhteensä (yksilöä)	5 145	2 617	2 181	3 448	1 129	11 938	16 741	43 199
Yhteensä (lajia)	46	39	56	46	31	54	53	82

*pikkulinnut yhteensä –rivi sisältää kaikki rastaita pienemmät varpuslinnut.